

Paraules en i'aire

“Fer literatura /
fer ràdio” ha estat el
títol –i la temàtica– de
l'Encontre d'Escriptors
d'enguany,
que ha mostrat
com aquest mitjà
constitueix,
no tan sols
un altaveu, sinó un
espai de creació,
amb les seves pautes
i el seu llenguatge
propis.
Un espai divers
i infrautilitzat
que reclama
una avaluació
qualitativa
de les audiències
per garantir-se
la continuïtat.

“**L**es dues úniques coses que valen la pena de la vida són la literatura i el sexe. Això és *Fum d'estampa*; un altre dia parla-rem de sexe”. Com anuncia la falca publicitària del programa d'en Jordi Llavina, durant quatre dies, al Col·legi Major Rector Peset de València s'ha parlat, des de la ràdio, de literatura. Per fer-ho, els Premis Octubre l'han convertida en un actiu i concoregut estudi radiofònic. I no es tracta pas d'una metàfora literària, això, encara que parlem de l'Encontre d'Escriptors. Des d'una taula rodona, davant les carxofes grogues dels micròfons, amb els auriculars posats o no, s'ha fet tertúlia i conferències, s'han llegit poemes, s'ha parlat de literatura i s'ha fet ràdio. I a l'inrevés. O a l'inrevés. O tot alhora. No en va, tal com apuntava el poeta Vicenç Altaió a la presentació de l'Encontre i com s'ha anat explicitant a mesura que es desenvolupava, la ràdio és més que un simple transmissor, és un espai d'invenció i creació que s'afegeix a les diferents formes i suports que ha anat prenent la literatura al llarg de la història, que li retornen l'oralitat original –remodelada, ara, pels nous temps– i que s'allunyen, de fet, de l'àmbit de l'escriptura íntima. Una habitació en mitja penombra, amb música o en silenci i un llum enfocant el paper o el teclat és, potser, la imatge que ens ve al cap quan pensem en l'espai de creació literària. Poc a veure amb el bati-bull –de gestos, corredisses, paperassa– que precedeix l'inici d'un programa de ràdio. Fins i tot si es tracta d'un programa de cultura, que té ritme –perquè a la ràdio, el ritme és essencial– però no cal que sigui trepidant, l'estudi de gravació-emissió s'allunya de la imatge de l'escriptor solitari. De fet, si alguna

cosa ha quedat clara, en aquest encontre, és, d'una banda, l'estreta relació –interrelació– entre ràdio i literatura i, de l'altra, la necessitat d'oferir productes culturals amens i de qualitat, més enllà de l'aferrissada guerra per les audiències. Que aquests –i d'altres– elements es poden configurar sota fórmules prou diverses, des de les ràdios lliures a les públiques, dels programes d'entrevistes als dramàtics, ha quedat, també, palès en l'àmplia mostra de propostes que s'han pogut sentir davant els micròfons de la particular emissora d'aquests Premis Octubre.

Després que Joan M. Clavaguera, director de les emissores de la Generalitat de Catalunya, constatés, a la conferència inaugural, que “a través dels mitjans de comunicació es consumeix molt poca cultura” i que són, precisament, els ens públics els “responsables de donar-li més importància”, Isabel-Clara Simó va ser la primera d'entre els ponents a remarcar “l'obvietat indefugible”: la literatura ha estat –i és, en essència– paraula dita. Per això, la ràdio poua de la tradició més antiga de la literatura i és per això, també, que “un bon text literari, si el dius en veu alta, creix”. L'amor per les paraules, el respecte per la ràdio (i a l'inrevés) ha estat el fil d'unió entre els participants en l'Encontre, explicitat, també, per Antoni Bassas en la seva recomanació: “parleu bé, disciplineu-vos a fer servir bé l'eina de la llengua. Si voleu fer ràdio, llegiu poesia en veu alta”.

“És massa subversiu, fer un programa literari?” La pregunta, formulada per Xavi Martínez de Ràdio Klara, en l'espai de debat sobre les ràdios lliures, pot ser vàlida tant per a l'estranya “alegalitat” en què es mantenen aquests espais radiofònics alternatius com per a fórmu-

les que, malgrat continuar essent referent per a molts —el record de la desbailestada Radio 3 o l'incert futur de Ràdio 4 han planat sovint sobre els debats— han estat bandejades del dial.

En aquest sentit, i potser perquè, com a la cançó, i tal com va recordar la periodista Reyes Juan en la taula rodona sobre la pràctica de la ràdio, cultura rima amb agricultura, mesura, però també amb censura, i perquè la ràdio que es fa és producte de la societat que l'escolta, els límits d'allò que és o no permès de dir per les ones han estat també presents en bona part dels debats. Així, Montserrat Minobis, apartada del micròfon arran d'un comentari jocós sobre el president del govern espanyol, a més de declarar el seu enamorament per un mitjà que coneix tan bé, va constatar que la pràctica no permet d'oblidar que "els qui manen no en tenen gens, de sentit de l'humor".

No només se n'ha parlat, de la ràdio. També se n'ha fet, en directe. La retransmissió dels programes de Catalunya Cultura *Àgora* i *Fum d'Estampa* ha estat, més que un taller, una immersió en la realitat i una clara demostració que aquesta ràdio que, quan parla de literatura, en fa —i la recrea—, és de molt molt bon sentir.

Amb la projecció d'*El mar*, d'Agustí Villaronga, film basat en la novel·la de Blai Bonet, el congrés va oferir, per a la seva cloenda, la possibilitat de veure directament les representacions que les paraules, ja siguin escrites o radiofòniques, ens ajuden a imaginar.

Núria Cadenas

Mathew Tree i Isabel-Clara Simó, al programa *Àgora* d'Agustí Pons (al centre), retransmès per a Catalunya Cultura des de l'Encontre d'Escriptors.

A l'esquerra, Montserrat Minobis, de Radio 4. A la dreta, Antoni Bassas, de Catalunya Radio, i Toni Mestre, de RNE a València. Tres professionals del món de la comunicació radiofònica.

CALDEERS

ELS MIRALLS DE LA FICCIÓ

Exposició al CCCB, del 28 d'octubre al 28 de gener del 2001

Una coproducció de

Centre de Cultura Contemporània
de Barcelona
Montalegre 5, Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Institució de les Lletres Catalanes

Col·labora

Universitat
Autònoma
de Barcelona

Patrocinen

Catalunya
Cultura

